

**MUSTAQILLIK DAVRIDA ALISHER NAVOIY MEROSINING
O'RGANILISHI: ZAMONAVIY TALQINLAR VA
TA'LIMiy ISTIQBOLLAR**

Inomjonova Kamola Akbar qizi

Farg'ona davlat universiteti Filologiya fakulteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada Alisher Navoiy ijodining O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyingi davrda o'rganilishi masalalari tahlil qilinadi. Mustaqillik davrida navoiyshunoslik sohasida amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar, yangi nashrlar hamda shoir asarlarining badiiy, falsafiy va tasavvufiy jihatdan talqin qilinishi yoritiladi. Shu bilan birga, Navoiy merosining yosh avlod ma'naviy kamolotidagi o'rni ochib beriladi.

Kalit so'zlar: Alisher Navoiy, navoiyshunoslik, mustaqillik davri, mumtoz adabiyot, tasavvuf, ma'naviyat.

Аннотация: В статье рассматривается изучение творчества Алишера Навои в период независимости Узбекистана. Анализируются научные исследования, посвященные литературному, философскому и суфийскому наследию поэта. Особое внимание уделяется значению произведений Навои в формировании духовных ценностей и национального самосознания.

Ключевые слова: Алишер Навои, навоиведение, период независимости, духовность.

Abstract: This article examines the study of the works of Alisher Navoiy in the period after the independence of Uzbekistan. The research highlights scientific works devoted to the literary, philosophical and Sufi aspects of his heritage and emphasizes the role of his works in the spiritual education of the younger generation.

Keywords: Alisher Navoi, Navoi studies, independence period, classical literature.

Kirish: Navoiy — Insoniyatning Ma'naviy Gultoji

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy tarix va madaniy merosni qayta o'rganish jarayoni yangi bosqichga ko'tarildi. Bu jarayonda mumtoz adabiyot vakillarining ijodi, ayniqsa, turkiy adabiyot tarixida beqiyos o'rin egallagan ulug' mutafakkir, shoir va davlat arbobi Alisher Navoiy merosi alohida e'tibor markaziga aylandi.

Alisher Navoiy nafaqat o'zbek xalqining, balki butun turkiy dunyo va jahon adabiyotining ulug' mutafakkiri hisoblanadi. Uning boy adabiy merosi besh asrdan buyon ma'naviyat, axloq va insoniylik darsligi bo'lib xizmat qilib kelmoqda.

1. Mustaqillik davrida navoiyshunoslik taraqqiyoti va tasavvufiy talqinlar

Mustaqillikdan keyingi davrda Navoiy merosini o'rganish jarayonida yangi ilmiy yondashuvlar paydo bo'ldi. Shoir asarlarining ilmiy-tanqidiy nashrlari tayyorlandi va ular keng jamoatchilikka yetkazildi. Bu davrda Navoiy ijodini o'rganishda Aziz Qayumov, Najmiddin Komilov, Yoqubjon Is'hoqov kabi olimlarning tadqiqotlari muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Ular Navoiy ijodining tasavvufiy, badiiy va falsafiy jihatlarini chuqur tahlil qildilar.

Navoiy asarlarining magʻzini tasavvufiy tushunchalar tashkil etadi. Shoir ijodidagi 'ilohiy ishq', 'tavba', 'maʼrifat' kabi tushunchalar nafaqat badiiy vosita, balki inson komillikka erishishining bosqichlaridir. Najmiddin Komilov Navoiy ijodida komil inson gʻoyasining tasavvuf falsafasi bilan bogʻliqligini alohida taʼkidlaydi.

2. Mumtoz matn va zamonaviy kitobxon: Til toʻsigʻi va raqamli innovatsiyalar

Hozirgi davr oʻquvchisi uchun Alisher Navoiy asarlarini oʻqishda eng katta toʻsiq — bu til masalasidir. Eski oʻzbek tili murakkab leksikasi va ramzlari bilan bugungi yoshlar uchun biroz murakkablik tugʻdiradi. Adabiyotshunos olim Aftondil Erkinov taʼkidlaganidek, 'Hozirgi koʻpgina darsliklarda shoir ijodidan parcha beriladi-da, soʻng sahifaning yarmida lugʻat keltiriladi. Bu oʻquvchini charchatadi.'

Yechim sifatida: Navoiy asarlarini hozirgi oʻzbek tiliga mahorat bilan nasriy bayon qilish, multimediaviy mahsulotlar yaratish va mobil ilovalar ishlab chiqish lozim.

3. Navoiy merosining tarbiyaviy ahamiyati va jadidlar anʼanasi

Navoiy asarlarida insonparvarlik, adolat va ilm-maʼrifat gʻoyalari muhim oʻrin egallaydi. Masalan: 'Odami ersang demagil odami, Oniki yoʻq xalq gʻamidin gʻami.' Bu baytda shoir insonning haqiqiy fazilati boshqalarning dardiga befarq boʻlmaslik ekanini taʼkidlaydi.

Mumtoz adabiyotni zamonaviylashtirish gʻoyasi doirasida XX asr boshlarida jadidlar, xususan Mahmudxoʻja Behbudiy 'Oyna' jurnalida ushbu ishga asos solgan edi. Behbudiy mumtoz matnlarni shunchaki eʼlon qilmay, ularni pedagogik va psixologik jihatdan tahlil qilib, yoshlarning tarbiyasiga yoʻnaltirgan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Alisher Navoiy merosi oʻlmas qadriyatdir. Mustaqillik davrida bu meros yangi ilmiy yondashuv asosida keng oʻrganilib, shoir asarlarining tasavvufiy va falsafiy jihatlari chuqur tadqiq qilindi. Navoiyni anglash — oʻzlikni anglashdir. Uning merosi kelajak avlodlar uchun hamisha yoʻlchi yulduz boʻlib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Aziz Qayumov. Bu ohang ila boʻlgʻasen Naqshband. Toshkent: Fan, 2000.
2. Najmiddin Komilov. Tasavvuf va komil inson axloqi. Toshkent: Maʼnaviyat, 2005.
3. Yoqubjon Is'hoqov. Naqshbandiya taʼlimoti va oʻzbek adabiyoti. Toshkent: Fan, 2002.
4. Sultonmurod Olimov. Ishq, oshiq va maʼshuq. Toshkent: Akademnashr, 2011.
5. Erkinov A. 'Navoiy va bugungi avlod' (Suhbat). 'Jahon adabiyoti' jurnali, 2013-y.
6. Alisher Navoiy. Xamsa. Toshkent: Gʻafur Gʻulom nashriyoti.